

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
L. I 2,60 ANUAL
Abonamentele se ac
numa pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
V. Mestugean, I. C. Visarion, Ion Dragu, L. Rebreanu, M. Săulescu,
Victor Anestin, I. C. Aslan, Vasilescu-Portos, Ion Totu, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
- BANI 20 -



Flota turcă bombardând coastele rusești pe Marea Neagră

Ecourile săptămânei

Fără îndoială că Turcia este țara cea mai neurotică de pe pământ. Condusă de oameni incapabili, Turcia n'a putut să înalțeze pe calea progresului paravol ca țările ce o înconjoară. A rămas înapoi, a usupit națiunile subjugate, împingându-le la revoltă, a fost ciopârțat în celul cu inecul, rămânând în Europa, în urma încheierii ultimului tratat de pace, cu pericol de pământ dintre Bosfor și Dardanele.

Bărbății mai luminați ai Turciei speră că țara lor să se bucure de o lungă perioadă de liniște ca să și poată reveni și a se organiza mai ales în Asia Mică, care singură formează un vast imperiu.

Neuroticul Turciei a fost însă, că s'a dat legala de mână și de picioare germanilor, Acetia, văzând că opera de zdrobire a rușilor, francezilor și englezilor nu-i o bagatelă, au atras și pe bietii turci în joc, sperând ca, prin mijlocul acesta să îngreieze operațiunile armatelor aliate și, în deosebi, ale rușilor.

E inutil să spunem că gestul nesăbuit al Turciei va aduce părea defilării a acelor țări și e regretabil că Turcia va pieri din pricina lipsei de prevedere a salvatorului ei de jugul rechintuț regim hamidian: Enver Pașa.

Încă de mult s'a spus că croul țării e lipsit de orice simț diplomatic.

Acum, mai mult ca oricând, se confirmă această părere despre Enver Pașa. Cum a putut acest om, al cărui patriotism e în afară de orice îndoială, să devină o unea în mâinile germanilor? Cum germanii au putut să războieze pe Enver Pașa până în gradul de a-i lua mintea și a-l împinge la acte dezastruoase pentru imperiul otoman.

Căci ce ar avea de câștigat Turcia în acest război? Căi mai adânci cunoșcători ai situației nu pot da o explicație în această privință. În caz de înfrângere a rușilor, Turcia ar intra poate în slăbănirea ținuturilor asiatice pierdute în 1878. Dar acestu este răul de care suferă Turcia? De ce și-ar pune în joc existența pentru recucerirea câtorva orașe asiatice, pe care nici n'ar mai putea să le slăpănească.

De o recucerire a ținuturilor pierdute în Europa, nici vorba nu poate fi, de oarece Turcia ar găsi o vie rezistență din partea Bulgariei. Dar, după toate probabilitățile, Germania și Austria vor fi învinse, iar, de astă dată Triplo înțelegere nu va mai crăta Turcia, care, cu siguranță va fi stearsă nu numai de pe harta Europei, dar va pierde și alte ținuturi din Asia Mică.

Nu odată Turcia a fost salvată de Anglia și de Franța. De astă dată ea își pierde orice sprijin. Existența Turciei se datorează rivalității dintre Puteri. Această rivalitate dispăre între Statele Triple înțelegere, care cu siguranță va fi biruitoare și va pedepsi aspru Turcia pentru imprudenta ce a săvârșit în niște momente atât de grave.

Mestugean.

INCHINARE

Odiuora cu tubcam
Crini, trandafiri și soare,
Azi nu iubesc nimic, de cât
Doi ochi cu de ciccare.

In ei închisam dor nebun,
Intreaga mea iubire,
Ei sunt și trandafiri, și crini,
Și soare și simțire.

Ioan Tota

IUBIRE APUSĂ

Ca frunzele ce'n vânt de toamnă zboară
Și mor în lutul de roue au prins lumină,
Iluziile mele, în ruină,
In sufletul din care cutezară
Spre tine să plutească... se'nlore iară
Prietenă... de apurarea străină...

Iubirea sfântă, vie, orbitoare...
A fost flamidă peste întineric,
A fost durerea într'un vâl himeric,
A fost o viziune pieritoare
Că'n țările cu prea fierbinte soare...

Ah cât am fost iubirei de cucernic!

Și pentru toate... singur îmi port vină
Și mor durea păreri de rău amare
Tot restul riei mele solitare.
Incel... mă pierd... în marea de lumină
Ca o cupolă veche bizantină
In razele apusului de soare.

Iubirea e o lumtre subredă și mică...
Cu proza îndreptată spre himere,
Cu puța în talazuri de durere.
Când raluvi uriașe o ridică,
In geamul lumtrei'n două se despică
Coboară în adâncuri... în tăcere.

Vasilescu-Portos

Măritată

de J. C. Vissarion

Trecută cinci ani de zile dela întâlnirea în livecea de sân din zăvoiu de pe malul Neajlovului. De patru ani și jumătate Florica se măritase și tot de atâta timp nu se mai văzuse și nu se mai întâlnise cu verișorul ei. Se măritase într'un oraș depărtat, fiindcă acolo, în băuții cei dedeparte, crezuse că ar putea să fie amestecat și năsdăranul de fat-frumos, cel atât de mult dorit de ea odinioară.

Vremea lungă a celor patru ani și jumătate ce se scurseseră, îngropase adânc în memorie întâlnirea din umbra codrului de ninii și a fânului înflorit și alături Florica, cât și verișorul ei, uitaseră aproape simțirea ce-i coprinse atunci și numai câte odată, în ceasuri rare, când sufletul se mai plimbă prin trecut, își mai amintea de livecea de sân, de umbra ninilor, de ziua aceea în cer sevin, când el a întâlnit-o păzind finul să nu-l încurce copiii după căpsuni.

Pentru ea, care copilărise pe malul Neajlovului și'n umbra zăvoaielor după malurile lui, pentru ea care știa toate cotiturile apei, toate prundurile, toate colnițele codrului, care văzuse atâtea colțuri înflorite și frumoase ca rupte din raie, întâlnirea din ziua aceea se amestecase cu toate icoanele ce le văzuse mai înainte și nu rămăsese ca ceva mai rășărit în minte decât el călare pe cal, visător, bun și blând, dar înfiorător, pentru că era singur și pentru că în toată pădurea, era numai ea și el, amândoi tineri, dar... rude.

Pentru el însă, întâlnirea aceea, când și-amintea de ea, era singura amintire de fericire, singura lui dragoste dureroasă însă, pentru că fusese cu neputință. După câteva luni dela întâlnirea aceea, el a fost vestit de nunta ei, dar, ca să nu insulte nunta cu gândurile lui de dragoste neîngăduită, nici nu s'a mai dus să-i vadă nunta, și nici să vadă ginere ori pe ea, în hainele albe și frumoase de mireasă. A stat acasă, închis într'o odaie, culcat să doarmă, dar fără să poată, fiindcă îl frământaseră gândurile, mai mult ca niciodată.

Trecuse vremea nunții ei, fusese muștrat că de ce n'a venit, dar, cu inecul se uitaseră toate și trecuseră patru ani și jumătate, fără ca el s'o mai vadă, ori să-i cunoască bărbatul. Cum o știa cu gusturi alese, vi-

undo stă cu casa. Se plimba prin târg singur și necunoscut de nimeni. Auzi un glas:

— Vere, vere!

Se uită fără să știe de ce. Căci și căci n'ar fi putut să strige într'ut târg: vere, vere!... Văzu o femeie că i se păru înaltă și slăbănogă, că-i făcea semn cu mâna și se uita la el. Se opri în loc, dar femeia îl chemă iar:

— Vere, vin încoă, vin încoă!

Porni spre ea și văzu aceeași femeie cu obraji albi și slabi, cu alunițele negre pe obraji, cu părul galben împletit în coc și cu ochii... de culoarea strugurilor rumeniți de soare!

— Veni, soara!

La trei pași se opri mirat de atâta schimbare. Cum o știuse el, cum o văzuse în închipuire până mai acum și cum o văzu!... Ce făcuse căsătoria din ea!

Ea veni repede și-i apucă de mână.

— Vere!... Vere!

Își strânseseră mâinile fără să-și dea seama și se apropiă așa de mult, gata să se sărute, dar își reveni și se opriră. Erau în târg și soacra și soacra aceea cu mărfa de vânzare.

— De când nu ne-am mai văzut? începu ea timită... De patru ani și jumătate!

El o privea mirat și fără să-i răspundă.

— Mai uitat vere!... și cât ne-am lăbeam noi odată!

— Nu te-ai uitat, înghină el, dar nu știam unde stai aici!... Dar, cum te-ai schimbat!

— M'am măritat!... Uite, îți recomand pe bărbatul meu!

Un om slăbănog, mărunt și sud-tire, veni vesel și dete mâna.

— E vărul meu, despre care îți spuneam uneori... Rămăuseră făcuți. Bărbatul ei începu să-l întrebe: că de ce nu a venit să-i vadă, că de ce nu-i socotește rude!... El abia îi răspunse câteva cuvinte venite la întâmplare gurii.

— Suntem și noi negustori!... ne merge bine!

— Imi pare bine!

Apoi el nu mai luă seama la ce i se vorbește; afirmă cu capul tot ce i se spunea, dar fără să le reție, ca și când nu auzea nimic.

— Să mergi acasă la mine, să vezi unde stau!

— Ai copil?

— Doi... o fetiță și un băiat. Bărbatul meu e om... străngător și econom... Trăim bine!... dar d-tacum o duci, bine?

— Binișor.

— Haide, luide pe la mine... haide!

— Nu mai stat la grăvălie!

— Nu... nu... îl las pe el!

Și ea se duse, le spusese că se duce p'acasă cu vărul ei și apoi veni, îl luă de mână, îl sguduie din gânduri, îl tiră după ea veselă și apoi rămase să meargă alături, spuindu-i cum i se pare ei orașul, cum s'a datat în el și cum a făcut o groază de prietene, cu care nu i se prea urăște.

— Aici șade nașă... Hai și pe la ea.

— Nu, nu... ce să caut eu?... Nu!

— Hai, hai!... e femeie de treabă, citește mult... e bună!... hai!

Și veselă îl apucă iar de mână, îl tiră și începu să strige:

— Nașă, nașă... ești acasă?

Nași-sa o auzi și eși afară. Veselă îi eși înainte.

— Uite, vărul meu... știu, despre care spuneam eu!

— Bună ziua domnule!

— Sărut mâna doamnă!

Presinterea asta îl stinjenca. Ce zor avea el să cunoască pe toată lumea. I se părea ne la locul ei o vizită așa. Verișoara lui însă îl îndemna să stea, să fie vesel și mândru ca odată!

— Veniți înăuntru... bărbatul meu doarme!

— Peste puțină... nu void să stric odihna nimănui.

— Nu, nu, el doarme în altă odaie...

Nu-l deștept... Veniți!... Și ea apucă pe Florica de mână.

Florica îl apucă de mână pe el și iar îl trase după ea :

— Hai vere... nașa ni-e ca cea mai bună soră... La ea viu ca la mama și fac nebunii ca acas pe malul Neajlovului. Ne jucăm amândouă și nu ne rușinăm una de alta... suntem ca două surori gemene!

Intrară în curte și daci suiră o scară și apoi intrară într-o cameră și apoi în alta.

— Sedeți domnule... Fina Florica mi-a spus de d-ta... vii ca la d-ta acasă...

Șezu jos și începură să vorbească. Fu tratat după obicei cu dulceață și cafea.

— Vezi nașa, uite asta e verișorul meu!... Ne ducem... îl duz să văză și casa mea...

Și ea iar porni înveselită și vorbind mereu.

— Uite colo stă o prietenă, nevasta unui funcționar la prefectură...

— Colo stă fratele bărbatu-meu.

— Colo stă soră-meu...

— Aici stau eu... Uite-mi copiii!... Sfârșitul în numărat viitor.



Soldatii englezi într'un sat francezesc

MAMEI MELE

Când tu acasă vei sosi,
Din câmpul de moare,
Tu printru ei vei cerea
Să vezi de e și Soare.

Și de-ți vor spune din războaie
Că vin în urma lor,
Să ști atunci, că a murit
Al tău măndru fecior.

Și să nu plângi că a pierit
Din câmp cu flori, o floare,
Și să mă uiti căm just al tău
Când ea, aici sub soare.

Și mândrei mele poți să-i spui
Așa pe de departe,
Că voi sosi, dacă îi scrii
De mine s'aibă parte.

Eh, dragă mamă, am căzut
Locul de glori, hoteste!
Și cîndă dat m'a fost sciblat,
Să lunte românește.

Rănit în piept, am putul
Să strig: Trăiască Tara!
Șun foc nebun, că n'am putul
Să știu cine-a fost fiara.

Din când, în când, la zile mari
Aminte să-ți aduci;
O luminare să-mi aprinzi
Și s'o lipești la cruci.

Iar preotul în ruga lui
De mine șamăntescă,
Că am murit pe când păzeam
Moșia strămoșească.

C. Nienlescu,
tipograf la Ploești

DORINȚĂ

pestru M.

Ce am în suflet prins așa vrea
Să-l pun în flori de crin,
Atunci un cîm... plin de dor
Șar mîlța senin.

Florii lui ar tremura,
Coripile de fluturi,
Cum tremurau obrăzii lui
Sub ploaia de săruturi.

Eleft. Totu.

Inimă de toamnă

(Striscare deschisă unei dormine)

de IOAN DRAGU

...Te am zărit ieri dimineața la șosea.

Seolărită din automobil păseai e-bogită în jungla unei alee pustii.

Nu mă întreba ce căutam și eu acolo; era efect de toamnă în veștea noastră.

Abia te-am recunoscut. Pierdută în blănuiri, plimbai melancolia sezoanelor; și totuși ce vioaie și veselă erai astă vară!

Desigur că acum te tulbură căderea frunzelor. Privești toamna ca pe o înmăsa ruină tremurândă. Ți se pare că ești într-o țară galbenă și aurită, în care toate gălbenușele și toate auriturile se amestecă, căci fiecare eșută ate moartea ei proprie. La zgomotul pașilor tăi pe pământul foșnind de arătatirile vestejite ale verii, pe carii camenii le-au auzit frunze căzute, răspunde gemătul ușor al vântului, și pare că aleia întregă intonează o simfonie uriașă în aur major. Hai! nu trebuie să te dezolezi numai pentru atât. Oare n'ai alte griji de cât acera de a contempla în singurătate arborii care s'au despuat, vârtejul de frunze asemenea unor paseri rănite, și soarele care se răcește?

Nu trebuie să te lași pradă tristeții. Orașul își mărește însufletirea, premiile urmează după premiere. — avem deja intrincaul din teatre marile succes al sezonului; niți oare rendez-vous-urile de la croitoreasă și grija de a-ți păstra renumele care face mai mult ca toate cingătoarele de aur?

Nu te mai uita la șosea cu să-ți plimbi visurile puține cam sarbode. Fugi, crede-mă, de plimbarea singurată care intristează frumosești ochii.

Vina e a blănuirilor, a mătaseului de zibelină, a etolii de jder, a manșonului de lătra; auzitiri ale iernii trecute se întore adăgă cu ele; bucurii mici așa de iute risipite, mahniri mici așa de iute mângăiate, amintiri cari te fac să te gândești că ești cu un an mai în vârstă.

Ce capitate!
Gândește-te mai bine la iama asta

apropiată, care-ți promite lucruri mai bune, și nu-ți pierde timpul regretând cine știe ce „pasere albastră”. Ți-e sufletul de aceeași culoare cu timpul.

O brumă ușoară se agată de ramuri, atârână fire între arbori; ai să vezi îndată că melancolia asta se va topi la razele amiazii; ai să-ți ștergi o lacrimă venită cine știe de unde și ai să capeti siguranțe că totul se orânduiește și că nimic nu merită să-ți tângui atât.

Inimă de toamnă!

Întoarce-te iute în cas, madame, întoarce-te iute!

Tigăuțele au cosulețele pline de roze și de crizanteme și Octombrie nu e așa de trist pe cât îl crezi.

Nici odată n'ai fost așa de elegantă și de fină; îți prieste așa de bine toamna: te asigur că ai să petreci patru luni fericeite. Croitorese, vizite, călării, dîncari, teatre, supuri, vor fi de ajuns spre a nu-ți da răgaz să ai o clipă neocupată în care gândurile ți s'ar putea îngrămădi. Crede-mă, plictiseala vine din lenevia, și nu vei mai avea vreme să fii jenată. Zilele sunt destul de scurte și orele trec destul de repede; ai să fii fărâșă de goana nebună a vieții d-tale zilnice. Încere să te consolezi; nu știu de ce mă amestec, dar sunt sigur că toizeria asta morală n'are să te supere multă vreme.

Inimă de toamnă!

Risipește norii urăți ai dimineții aceștia de toamnă, nu regreta soarele din Iulie tenis-ul din August, plaja din Septembrie; gândește că sezonul a început de aproape o lună și că d-ta trebuie să strălucești în mijlocul lui. Și mai ales, nu te a-funda într'un fotoliu, pândind ceața care cascade în dosul stărilor și perdelelor tainice. Canose boala d-tale fiindcă am suferit și eu de ea, dar nu e gravă, și nu măine te vei mira d-ta însă-ți că te-ai vindecat de tot.

Nu respira parfumurile cari au rămas în blănuirile d-tale; nu să-ți dea o migrenă căreia îi vei atribui alte cauze; scoate-ți cuminte pălăria, aruncă-ți blănuirile pe vre-o ca-

napea, și fiindcă plimbarea tea obosi puțin, așază-te în fața pianului și zdrângănește tare, — orice!

Sunt sigur că ai să alegi sonata la clar de lună sau vre-o nocturnă emoscută, Beethoven sau Chopin; e mai leuc! dar ai să plângi cu hohot peste cel mult cinci minute. Fereste-te și de valsurile lăncezândo și așa de sentimentale; zdrângănește tare iantezii englezești sau motive ușoare, fără parfenții, cu adevărat vesele. Îndată ai să bagți de seamă că începi să fredonezi, fără voce, refrenul la modă. Și nu vei mai avea în surăsul acesta nici jenă, nici tristețe, nici plictiseală.

Mecile sunt iacurcate, pălăriile complicate, și dacă nu vei face așa cum te știutiese eu, nu vei mai avea destul sange rece ca să judeci limpede cu ce o să-ți șadă bine, sau cu ce o să-ți șadă — din întâmplare — rău.

Toaurile întunecate ale anotimpului acesta, florile de seră, mauve-ul volului, teate și-au dăruit sufletul acesta de mizerie și de leno. Încearcă te rog, măcar de curiozitate, leacul meu de om care a văzut multe, și suferit...

Da, schitează iute surăsul micilor mahniri risipite și îngăduie-mi să-ți sărut respectuos mănășile, dacă vei binevoi totuși să-ți scoți degetele îm-mănușate din mangoaul unde se ascund...

O SCENĂ

de L. REBREANU

(Scena se petrece într'un hotel din Abazzia. Sau cel puțin s'ar fi putut trece.)

O după amiază de vară. Seare, Căldură, Plictiseală.

Mosafirul sasește cu doi copii de mână. Un hamal aduce un scaun de geamantane. Toți se opresc la cabina portarului de la hotelul — îi zicem — Panonia. Două minute de parlamentări, apoi mosafirul pleacă cu copiii, urmați de portar, înspre interiorul hotelului, printr'un labirint de coridoare. Portarul e foarte limbut.

La o ușă se opresc cu toții. Intră. Începe scena).

Portarul: Cred că odăile acestea vor fi tocmăi pe placul d-voastră... Cred și sunt sigur. Mai ales că amândouă împreună nu costă decât cincisprezece franci pe zi... Adică, pardoa!... D-voastră sânteti români?

Clientul: Da.

Portarul: Vasăzică ziarist?

Clientul: Nu, domnule. Eu sânt dentist.

Portarul: Nu se poate, domnule... Vă rog, gândiți-vă puțin, poate totuși sânteti și ziarist?

Clientul: Ei da, adevărat; scriu și eu din când în când la gazeta, cu deosebire când sunt chestiuni importante la ordinea zilei.

Portarul: Va să zică nu mă înșelaseți. Sânteti ziarist... Dar copilașii d-voastră? Și dumneaele sânt ziaristi, nu?

Clientul: Încă nu.

Portarul: Va să zică elevi de ziaristi. Va să zică viitori ziaristi... Așa... Acuma ne-am lămurit... Ei bine pentru aceste odăi d-voastră nu veți plăti decât paispece franci...

Clientul: O, dar și paispece franci e prea scump.

Portarul: Nu, mă rog. Vă înșelati. Paispece franci e un preț redus. Un preț special. Ceva ca o ediție specială... Domnul Romanescu, celebrul redactor hucureștean, tot paispece franci plătește pentru două odăi ca acestea... Știți, domnule, acela care făcea gălăgie în sala pașilor pierduți... L'afți văzut?... Acela care striga în gura mare: Las că vă învâț eu mințe!

Clientul: Te înșeli, prietene, te în-

șelii. Domnul acela nu e ziarist. El cunosc foarte bine. E un simplu agent de publicitate.

Portarul: Va să zică ziarist. Perfect. Și exact atâta plătește pentru două camere domnul redactor Popescu-Vasilești... cel care rănește adineori pe terasă: Mișelie! Pungășie! Las că vă arăt eu, excochilor; vă dau eu la gazetă!

Clientul: Iar ești greșit, prietene. Fiindcă nici domnul acela nu e ziarist. E un negustor de lemne și proprietar de tipografie.

Portarul: Aa, va să zică are atâtea ziare câte vrea... Va să zică e director de jurnale când dorește...

Clientul: Ei da... firește... Dar ia spune-mi ce te face pe d-ta să mă iei pe mine drept ziarist?

Portarul: Foarte simplu, domnule. Eu, domnule, sunt portar bătrân. Am văzut multă lume. Am avut de-a face cu tot felul de nații, dar încă n'am pomenit un român care să nu fie ziarist... Dealtmădurea să n'aveți nici o grijă. Scrieți numai în registrul hofelului că sunteți ziarist și tot se va aranja perfect... (După o pauză, cu o obrăznicie revoltătoare). Totuși, domnule, imi dați voce să vă spun, că eu mă mir...

Clientul: De ce te mir?

Portarul: Că în România nu se găsește nici un om care să nu scrie la gazetă, care să nu fie îndemnat să-și exprime părerile la gazetă...

Clientul: (cu mândrie). Ehe...

Portarul: Eă, domnule, știam că în viață mai sunt o sumedenie de alte ocupații în afară de ziaristică. Adică cum, nu suat la d-voastră brutari? Nu sunt chelneri?

Clientul: Negreșit, dar aceasta nu-i împiedică de a fi și ziarist. Brutarii săi măcelarii săi chelnerii sunt colaboratorii ziarelor brezei lor.

Portarul: Am înțeles. În România toată lumea are câte o ocupație suplimentară, săii poate complimentară. Am înțeles... Va să zică dacă cineva nu e ziarist de profesiune, cel puțin în orele libere se simte totuși obligat să scrie la gazetă.

Clientul: Exact.

Portarul: Exact. Astfel se și înțelege că, deși la d-voastră toți oamenii sunt ziaristi, totuși aveți și cititori de ziare. Am vădeles. Unii scriu înainte de masă, iar după masă citește ceilalți citesc înainte de masă și după masă scriu... Am înțeles.

Clientul: Afară de aceea, bineînțeles, care nu citește de loc, care doar scriu... Dar acumă fii drăguț și-mi explică cum cunoașteți d-voastră așa de bine pe români... Sunt aici o multime de români care vorbesc perfect franțuzeste...

Portarul: Ei bine după gălăgia pe care o fac, după tipetele lor: Mișelie! Pungășie!

Clientul: Vorbește, prietene, nu te jena, căci eu, ce-i drept, sunt bucurăstean, dar sunt bulgar. Ți-am spus că sunt român numai fiindcă eram curios de ce întrebi.

Portarul: A, d-voastră sunteți bulgar?... Va să zică nu sunteți ziarist?

Clientul: Firește că nu.

Portarul: Atunci, sauzati. Pretul odăilor e numai zece franci...

Clientul: Cum?... Va să zică ziaristii români plătesc mai mult?

Portarul: Negreșit. Toți ziaristii de paradă... Adică de ce să ne injure și să ne batjocorească dumnealor degeaba? Noi primim, dar atunci să plătească gras, fie că sunt ziaristi, fie că nu sunt... Și dacă nu sunt, tant micur!...

(Și scena continuă să se isprăvește. Cum vreți).

Pentru orî-ce reclamațiunî sau schimbări de adrese, d-nii abonaji sunt rugaji a atasa și una din benzile cu care primesc ziarul «Universul Literar», contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Nebunia germanică

(Extras dintr'un articol al D-rului Toulouse)

Nebunia aceasta s'a dezvoltat încet cu încetul, începând din veacul trecut și a crescut mereu până ce a devenit organică poporului german.

Origina nebuniei germane a fost megalomania. Din dorința de a auzi

proclamându-se valoarea mistică a Germaniei, în ziare, de pe catedre, în însăși discursurile împăratului lor, cel din urmă funcționar ca și țaranul incult priveau ca o dogmă misiunea germanilor pe lume.

Tendința logică a megalomanului este de a se simți ca motiv de invidie. Și de accia germanii poate să fie sinceri în interpretarea delirantă,

în măcelurile pe care ei le provoacă în ruînările pe care le fac, ei, tot ei se scotesc victime.

Dar cum niște capete așa de cultivate de literatură și artă au putut să luace în atare deviații morale?

Pentru un doctor alienist, lucrul acesta nu-i de mirare. Inteligența nu-i incompatibilă cu cele mai strâmbie deviații mintale. Și pentru propagarea delirurilor, o singură condiție e de ajuns: Oare care sugestione și o doză de supuere. Și germanii, cu toată vasta sa cultură a rămas incapabil unei critici individuale. Educația lăptos tendințele. La noi se munceste pentru a forma conștiință și inteligențe personale; în Germania se fabrică masse mafeabile de oameni.

Soldații lor, fără șef, sunt nebuniciți, ajung prada inamicului, rămân instrumentele cruzimilor celor mai inversunate, pe care nimeai nu lesar putea săvârși chiar cu ordine severă.

Disciplina germană nu-i altceva decât neputința de a gădi și a lucra prin sine însuși; disciplina este vinul psihosel lor constituțională. Numai așa se poate explica cum germanii cei mai culti au putut să săvârșească barbariile acestui război. Profesorii le-au teoretizat necesitatea actelor barbarii și ei au primit aceasta ca un fel de rasă superioară.

Noi luptăm contra unui popor, a căru mentalitate e bolnavă. Și de accia ei sunt așa de primejdioși, ca toți cu mintea turburată, capabil de brutalități crâncene, pe care numai nebunii le pot implini.

Și răul acesta a contagioat și alte popoare.

Datoria celor ce văd și înțeleg adevărul este să ia măsurile de rigoare.

Și cea dintâi măsură luată contra unui nebul furios este să-l izolezi, după ce l-ai luat instrumentele, cu care ar putea vătămia. Europa, care a fost silită să primească rolul de gardian al germanilor nebuni, este obligată să smulgă armele din mâna furioșilor, să le interzică de a mai fabrica altele, și să-l izoleze până le-o veni mintea.

Poate cu acest tratament, — anticabil unui popor ca și unui individ — firea supusă a germanului se va sili să se lecuiască, pentru binele comun.

SOLIDARITATE

*Cânta la pian copila, și notele pornite
In goană, prin fereastră închisă între flori
Plouau în strada plină de gânduri negrăite
Neînțelese gânduri, darinți nelămurite, —
Pe stradă și în mințea atâtor trecători...*

*Cânta la pian copila, și o ascultau, trecând,
Atâția inși în noapte, neel sau mai grăbiți
Pe stradă ntreagă plină de gânduri negrăite —
Cu fețe tot mai triste, ori tot mai oboșite
Intruchipund avânturi sau numai oboșiti...*

*Cânta la pian copila și tristă ei cântare
Făcea o noap'te tristă de mistice chemări, —
Și cum mergeau pe stradă, căți inși, în depărtare,
Părea că bate n noaptea adâncă fiecare
In zeci de ferri, ritmul aceleiași cântări...*

*Târziu, de noapte, însă, se isprăvi cântarea,
Și notele n'ghețară în pianul nezărit:
Dar cei pe care n noaptea-i cuprinse depărtarea
O! câtă vreme încă le-or mai fi auzit?...*

*Tăcura chiar și pașii pe strada adormită;
Dar cei care trecură vor mai scanda și-acum
Cântarea asta tristă de noapte, și sfârșită
Pe când erau pe drum...*

*O singură aripă va mângăia în noapte
Multiple fețe n care alt gând se va citi
Va mângăia auzul mereni aceleiași șoapte
La zeci și zeci de oameni, cari alta vor dori...*

*O! într'o noapte numai, și n căi deosebite,
Va fi un singur sulet și doar un singur drum,
Și-o stradă tristă, plină de gânduri negrăite,
Ca strada n care note nu mai tresar acum...*

*Sunt oameni plini de-avânturi—ți vezi?—în depărtare,
Sunt oameni cari să meargă pe drumuri nu mai pot,
— Pe toți îi leagă totuși aceiași frământare,
Și rechea melodie îi are peste tot...*

*Și-asa chiar tot mai tare pierduți unul de altul
Și mai cuprinși de taină și mai necercetați —
Doar prin aceste note ce-acum străbat înaltul,
Deși nu sunt alături, se vor simți legați!...*

*O! tu, copilă care cântai în noapte-odată
Făcând ca prin fereastră închisă, să străba'ă
Indurera'e note pe strada ce dormea, —
Știi tu cântarea as'a ce dar avea în ea?...*

*Imi pare că și-alt dată ai mai cântat în noapte
Imi pare că dealtădată, ne n'ese șoapte,
Din alte cânturi parcă, în mîntea mea mai am,
Pica'e într'o noapte prin lucinul unui geam.*

*Și-acum, când fără voie las gându-mi să străbată
O depărtare lungă ce-i poate n mîntea mea,
Scandând o melodie, eu simt că s la oaltă
Cu-alăți căți merg în viață, lupându-se cu ea...*

*Vai! nu cum-va, cântarea ce-mi pare auzită
Mi-a mîngăiat auzul când-va cu-adevărat, —
Și-am mers alături poate cu-o lume nesfârșită;
Și poate ca și dansa cu mine-a ascultat?...*

*Odată!...
Poate a-uncea când nu eram...
Și poate
Atuncea când nimica din ce e, nu era,
O melodie numai, în infinit dură...
— Iar noi, toți cei cari suntem azi, o avem în minte
Și vesnic, fără voie, cum mergem înainte,
Pe fie care clipă pornind într'un războiu
In care ni-i un dușman, ori care dintre noi,*

*Ades, ori cât ne-am zbate, și-re-ori câtă depărtare,
Prin ea, în câte-o noapte, alături ne simțim,
— Bat inimile noastre atuncea solidară.
Ș'n egoismul nostru, o clipă ne iubim!...*

M. Săulescu



Telefonul în campanie



Convorbiri astronomice

Stelele ce-și schimbă strălucirea

Pentru cei care nu cunoșc stelele, aceasta își păstrează totdeauna aceeași strălucire, aceleași poziții unele față de altele. Nici una, nici alta din aceste două afirmațiuni nu corespunde adevărului. Sunt mii de stele care-și schimbă necontenit strălucirea. Am vorbit mai zilele trecute de una dintre cele mai curioase, Mira Ceti. Nici pozițiunile nu și le păstrează veșnic, căci nu e stea care să nu zboare în spațiu cu câțiva zeci de kilometri pe secundă. Sunt însă prea departe de noi și mișcărilor lor anuale se pot observa doar cu măsurători exacte.

La ce privește strălucirea, aceasta stă la îndemâna oricui să constate. Sunt multe stele *variabile*, ale căror variațiuni de lumină se pot observa aproape din seară în seară, și cu ochii liberi, fără tubetă, fără binoclu.

Cele mai interesante nu sunt cele care strălucesc mai mult, ci cele mai mărunte.

Sunt foarte interesante cecace astronomii numesc „curbele de lumină” ale stelelor variabile, care te fac să vezi cu ochii, dintr-o dată cum într-o anumită perioadă de timp, strălucirea unei stele, sporește, sau se micșorează, ajungând la un maximum, sau atingând un minimum.

Nu toate stelele variază la fel: sunt unele, a căror perioadă e între 100 și 400 de zile. Schimbarea strălucirii acestor suri e încetă deși. Sunt alte stele care își păstrează aceeași strălucire câteva zile, apoi timp de câteva ore se fac mici, mici, până ce iar își sporesc și-si mențin strălucirea; sunt altele care variază în continuu, ba ajungând la maximum, încep să se lase spre minimum, dar curând iar își sporesc lumina și tot mai în urmă se lasă la minimum obișnuit, aceste stele au deci două maxime aproape la fel și două minime cu totul deosebite.

Sunt unele stele, care la anumite epoce își sporesc lumina, în loc să o descrească.

Una dintre cele mai curioase e o stea, care timp de 20 de ani și mai bine își păstrează aceeași strălucire, apoi timp de aproape un an, se face mai puțin strălucitoare și iar își revine obișnuita strălucire.

Sunt în sfârșit neamărate a căror strălucire se schimbă în mod ne-regulat, sau cel puțin astronomii nu le-a dat de rău până acum. Nu se poate spune și pentru ele cum se poate pentru celelalte: în cutare zi și la cutare oră va fi la minimum.

Pentru mai toate variabilele s'au dat explicațiuni, unele nediscutabile, altele simple ipoteze. Pentru amatorii însă e mai interesant observația stelelor variabile, cecace se poate face cu ușurință, dacă iubești cerul și ai răbdare. De timp nu vorbesc, căci timpul celor mai mulți dintre oameni e pierdut cu cele mai extraordinare fleacuri și ar fi camie și ridicul, acela care ar găsi că o preocupare științifică poate fi o pierdere de timp.

În alte țări, oamenii foarte serioși, ba și profesorii universitari, nu se simt de loc umiliți că fac asemenea observațiuni, ba din contra, se mândresc cu ele, le publică, alături de observațiunile similare ale unui simplu amator.

Mai zilele trecute îmi spunea foarte serios un domn grav, că s'ar fi ocupat cu astrologia, de oarece cunoaște și matematica, dar nu se ocupă fiindcă nu cunoaște matematica finală și dacă nu poate citi „mecanica cerească” a lui Laplace, nu poate spune că știe astronomia. Aceasta e scuză lăcomșului.

Ei sunt foarte încântați că numai cu ajutorul acestei rubrici constante, care văd că nu sperie de loc direcția revistei — din contra — am recrutat

Scene din război



Femeile și copiii fugind de inamicul ce se apropie.

M. S. REBELUI FERDINAND I

Te salutăm, Mărite Protector,
Străjer al unui falnic Tricolor,
Stalp oțelit al sfintei Români!
Ca soarele strălucitor să fii!

În sufletu-ți, vedem al țării suflet,
Și 'n mândru-ți chip, a neamului mândrie!
Fă Doamne și 'nplinește-al nostru cuget:
Deapururi, viața, glorie să-i fie!

N. Bonjug-Alibeichioi

mult viitori amatorii astronomii, persoane serioase, care în momentele lor libere vor să se ocupe și cu studiul practic al bolței cerești.

Victor Anestin

UN OM DE PRINCIPII

Vremea posacă de afară grămădise în cuprinsul cafenelei o mulțime peștrită de toate vârstele. Cei ce nu-și găseau un colț să se cuibărească, umblau forfota printre mese spionând cu ochii vre-un locușor, ori așteptând vre-o vacanță. Fumul, zgomotul, mulțimea dădeau cuprinsului o atmosferă de jafarn. Chelnerii umblau pânăci, fără să audă, fără să vadă pe nimeni. Ce vrei, e alăta zor și misterii asteapla să fie bine servit! Unul, cel puțin îmi dădea țărcoale de un serti de ceas fără să-și fi coborât ochii asupra-mi.

Desperat răcnesc în toată legea trăind cu pumnul în masă:

— Chelner!

O clipă au amuțit toate glasurile din juru-mi și s'a făcut tăcere adâncă. Îmi zvăcnea inima ca după o catastrofă de spaima unei izbucniri atât de nestăpănită. Dar chelnerul nici nu luă în seamă, străin de tot ce se petrecea în juru-și și se strecură mai departe printre scaunele țixite în jurul mesei. Nu-mi rămănea decât să mă resemnez așteptând.

Și am așteptat mai bine de o jumătate de oră, până când antreprenorul berăriei să binevoiască să-mi curme suferințele așteptării poruncind unui chelner:

— Un țap la domn!

Sorbii cu nesăț din paharul meu cu țere și ca după o victorie aruncai

o privire plină de mulțumire de jur-impjurul meu.

Doamne, ce de capete pleșuve în toată învâlmășeala asta! Toată cafeneaua îmi pare o vitriță imensă în care ar fi expuse zeci de cutii de șidei de toate formele și dimensiunile.

E parca un simbol al vieții agitate pe care o trăim. Mai eu seamă în colțul unui discurs patetic. Alți trei pleșuvi îi ascultă cu luare aminte, sorbindu-și parca cuvintele.

Din când în când zvonul din sală se domolește și ajung până la mine, crâmpce de fraze, care se împerechează și pare că înțeleg, că domnul cel pleșuv, cu mișcări repezi, e pornit împotriva mișcării tineretului nostru care cere imediată intrare în acțiune.

Îi aud lămurit:

— Mă rog, ăsta e principiul meu! Război? Deslănțuire de patini, urgie!... Infrățirea popoarelor... Idealul național... Îi vine timpul...

O persoană corpolentă din dreapta lui, tușeste din adânc și-l aprobă cu o voce de bas profund:

— Așa e!... Niste fanfaroni!... Toți scutiții... Adunătură... Ia, să fie să meargă dumnealor...

Și domnul cel uscățiv adaugă:

— Mă rog, ăsta e principiul meu!

S'a mai răzbunat vremea. Treptat-treptat lumea se strecoară afară și înbulzeala din cafenea e tot mai potolită.

De departe se aude o famfară militară. Se apropie. Lumea dă busna

afară în stradă. Mă strecur pe ușă împreună cu domnul cel uscățiv. Mă uit la el. Îi joacă ochii în cap și surâde mulțumit.

Fanfara trece de noi. Îi urmează un regiment întreg de infanterie.

Domnul cel uscățiv se apropie de marginea trotuarului. Clipește nervos, parca ar plânui ceva. De odată se adresează unui sergent, care merge tautos pe flanc, afară din rânduri.

— Mă rog, de unde veniți?

— Din marș, d-le!

— Așa?

Și domnul cel uscățiv șovăiește o clipă, apoi coboară de pe trotuar și pornește cu trupa într'un pas.

I. C. Aslan.

IN CURÂND...

Și glasuri de buciim și goarne în cor
Sună-vor de-a lungul câmpii;
Din creștet de munte, în tainic ogor,
Sub ceruri mărețul drapel înălțor
Și-o strânge cu dragoste lui.

Sub culele sale vileji eroi
Porni-vor a trece Carpații.
Prin sânge să scrie accia ce noi
De secolii dorim-am; prin crâncen
război.

Să-și apere țara și frații.

Să sferdme lanțul barbarului Gox
Trufia-și să culceți picioare,
S'arale că nu-e cum dăgșii socot
Stăpâni peste lume. — S'arale că tot
Latinu-și mai credeți sub soare!

Latin e românul — și mândru e el,
E bun, dar și rău la mânie.
El știe să s'frunte, când are un țel
Și nu se'nzăimântă, e scus de oțel.
E leul ce totu sfâșie!

O sfântă dorință în piepturi mirlan
Și Domnul ne-a-ute să-i muru:
S'avem ce-i al nostru, mai mult nu
câtăm.

A noastre ținuturi în jur să grupăm,
Sub una și-aceiași chemare.

Și glasuri de buciim și glasuri în cor
Trezi-va din somnu-și Carpații;
Din creștet de munte, în tainic ogor,
Porni-vor viteții, la luptă, cu dor,
Să-și apere dreptul și frații!

Const. Dinpoet.

București - Jerusalem

NOTE DE CALATORIE

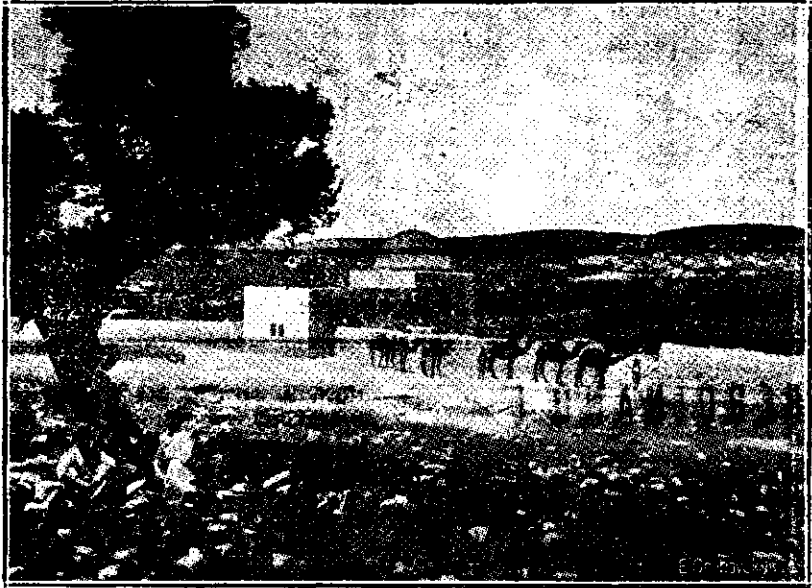
DE

— V. MESTUGEAN —

• — URMARE —

Dela biserica Maicei Domnului intrăm în oraș prin poarta Sf. Ștefan. Aci a fost târât de multime și ucis cu pietre primul martir al creștinătății, Sf. Ștefan. Prin apropiere se află și o bisericuță.

Ieșind, deci, prin Poarta Mușgharibe, ajungem, în câteva minute, la fontâna Sfintei Fecioare, numită astfel, în virtutea unei tradiții care spune cum că Sf. Fecioară ar fi spălat aci fașele Pruncului Isus. Această fontână



Mormântul Rachelei

XXXIII

O nouă plimbare în valea lui Iosafat

Am vorbit într'un capitol precedent despre principalele monumente antice ce se află în valea lui Iosafat, de acele morminte goale cari stau de veacuri înfipte în coasta stâncilor și nu vor să se sfărâme, rămânând martore eterne ale trecutului vijelios.

Nu e, cred, de prisos, a mai da câteva lămuriri asupra acestei faimoase văi strânsă între zidurile de Răsărit ale orașului și muntele Măslinilor.

De astă dată ieșim din oraș prin Poarta Mușgharibe sau Poarta gunoaielor, situată la poalele înălțimilor Ofelului, spre a explora partea de Sud a văii și a nume defa mormintele Sf. Iacob și Zaharia, în jos, până la începutul văii Hinom.

căruia arabii îi zic *Ain-Siti-Maryam*, (isvorul Sfintei Maria) are o construcție foarte curioasă. În fundul fontânei se descinde pe o scară de piatră. Apa curge intermitent, oprindu-se de mai multe ori pe zi. Fontâna aceasta e de mare folos pentru oraș, mai ales când e secetă, și se poate bea, deși are un gust cam sărat.

Ceva mai sus se întinde un cimitir evreesc. În cimitirul acesta se află pomul de care s'a spânzurat Iuda Iscariotul, desuadându-l de trădarea sa.

În apropiere de Fontâna Sfintei Fecioare e o îngrămădire de căsuțe sărăcăcioase locuite de arabi. E vechiul sat Siloam.

De aci se vede *Muntele Scandalului*, astfel numit din cauză că Solomon a clădit în această localitate temple păgâne pentru

femeile sale aduse din Egipt, scandalizând poporul. Urmele acestor temple se văd și acum.

Fântâna Sfintei Fecioare comunică printr'un canal subteran cu fontâna Siloam. Canalul acesta, de obicei, e uscat. Une ori însă se umple pe neașteptate, așa în cât e primejdios de a se hazarda în acest canal. Săpăturile recente făcute în jurul Fontânei Siloam au adus la iveală rămășițele unor instalații de băi și ale unei biserici. Ceva mai sus s'au găsit urmele unui drum pavat. Despre fontâna aceasta se vorbește și în Evanghelie. După ce Isus a tămăduit pe orbul din naștere i-a zis: „Du-te, spală-te în isvorul Siloam“.

Pe vremuri, isvorul acesta se afla chiar în interiorul bisericii care era împărțită în locuri rezervate pentru bărbați și femei. În secolul XII bolțile și colonadele bisericii erau încă în picioare.

În imediata apropiere a Fântânei Siloam mai e și marea piscină cu acelaș nume. Alături se vede un dud crescut pe o îngrămădire de blocuri de piatră. Acesta ar fi locul unde profetul Isaia a fost tăiat cu ferăstrăul din ordinul regelui Manase. Profetul ar fi îngropat chiar acolo.

Însărcinați cu păstrarea focului, nu găsiră de cât o apă stătătoare îngroșată. Neemie luă din apa aceasta și stropi rugul și sacrificiile ce erau deasupra. Și când soarele ieși de sub nouri și-și trimise razele asupra apei, se produse deodată o flacără, dovedindu-se astfel că focul sacru al templului fusese păstrat.

Putul lui Iob are o adâncime de vreo 30 de metri. Apa, cam sărată, e foarte abundentă și uneori se revarsă udând câmpul și grădinile din împrejurimi.

XXXIV

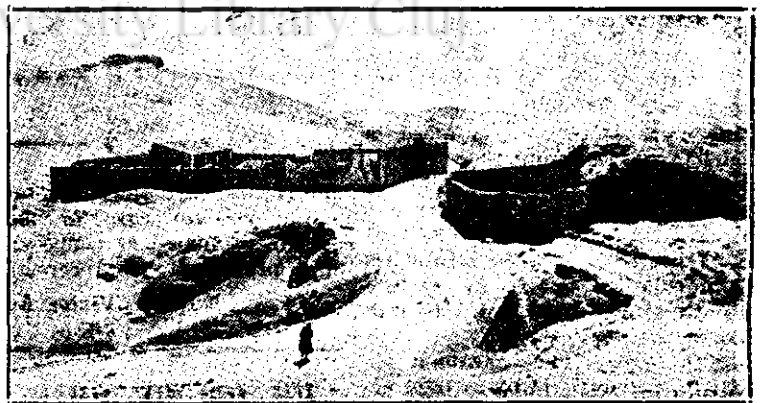
LA BETLEEM

Orășelul acesta celebru, construit pe două coline și având o populație de vreo 10.000 locuitori, mai toți creștini, se află în partea de miază zi a Ierusalimului, la o depărtare de opt kilometri.

Era o dimineață frumoasă, cu cerul albastru și văzduhul strălucitor de lumină când ne îndreptăram spre locul unde s'a născut Isus.

Ieșim prin Poarta Iaffei și apucăm pe drumul gărei trecând pe lângă ospiciul oitalmic englez, în fața căruia sunt îngrămădiți o sumedenie de bolnavi, — și pe lângă vastul basiu *Birket-es-Sultan*.

Șoseaua e excelentă și trăsura



Hanul bunului Samaritan

Valca acesta mai e plină de alte morminte, de cavouri sepulcrale și de grote cari amintesc diferitele întâmplări războinice relatate în Vechiul Testament. Ar fi prea lung ca să le menționez pe toate.

Înainte însă de a ieși din valea lui Iosafat spre a intra în valea Hinom, voi vorbi despre *Putul lui Iob* care se află la joncțiunea dintre cele două văi, alături de o geamie turcească.

Putul acesta se crede că ar fi Fântâna Rogel menționată în cartea lui Iosua și care forma punctul de demarcație între posesiunile triburilor lui Iuda și Benjamin.

O tradiție spune că israeliții, înainte de a pleca în sclavie la Babilon, în putul acesta au păstrat, din porunca profetului Irimia, focul sacru al templului. După întoarcerea din sclavie, Neemie a trimis emisari la fântâna Rogel să aducă focul. Dar emisarii, cari erau fiii preoților

noastră înaintează ca pe asfalt. Din când în când întâlnim căruțe ce duc provizii la Betleem, călugări și mai ales pelerini ruși cu dăsașele în spinare mergând sau venind pe jos.

La dreapta șoselei se văd utimele case ale Ierusalimului clădite în afară din zidurile orașului. Un șir de case albastre, cu etaj, indică colonia evrească înființată de bogătașul evreu Montefiore. Numeroase familii evrești sunt găzduite aci gratis. Alături se întinde o colonie germană, foarte prosperă, compusă din vreo sută de case.

La stânga noastră se întind văi și dealuri pierzându-se în zare. E un peisagiu de o rară frumusețe.

După un drum de vreo o jumătate de oră, ghidul nostru ne atrage luarea aminte în privința unui puț vechiu de piatră situat pe marginea drumului.

Eram lângă *Putul Magilor*.



Betleem

Cei trei magi când au intrat în Ierusalim, steaua ce-i călăuzea a dispărut.

Continuânduși însă drumul spre Betleem, când au ajuns lângă acest puț, poposind câteva minute, steaua a reapărut pe cer, conducându-i în grota unde se născuse Pruncul.

Trăsura noastră merge urcând, prin mijlocul grădinilor de măslini, coasta unui deal în culmea căruia se află hanul bunului Samaritan. Pe aci se află și mormântul grecesc St. Elie.



Magii ducându-se spre Betleem

În fața hanului e o stâncă la marginea drumului. Tradiția spune că proietul Elie fugind de mânia lui Ezabel, prăpădit cum era de oboșală, s'a culcat pe această stâncă unde l'a furat somnul. El a fost desteptat de un inger care îi adusese pâine și apă. Elie a mâncat și a băut și după ce și-a redobândit forțele, și-a continuat drumul.

Privelește în punctul acesta e de o neîntrecută frumusețe. Într-o parte se vede Ierusalimul și Muntele Măslinilor, iar în cealaltă Betleemul. Tot din această poziție înaltă se zărește Marea Moartă, Iordanul, precum și țara iudeei plină de munți și de văi.

Ceva mai departe e locul unde Iacob, la întoarcerea sa din Mesopotamia, își așază corturile. Tot aci muri Rachel, nevasta lui Iacob, născând pe Beniamin.

Se știe din Biblie că Iacob a ridicat un mausoleu pe mormântul soției sale. Mormântul acela, reconstruit de bogătaşul eвреu Montefiore, prin 1860, se vede și acum la marginea soselei. De o arhitectura arabă severă, mausoleul acesta, care își ridică sfios cupola la marginea drumului deșert, e de o nespūsă tristețe și-ți produce o ciudată impresie de melancolie. Parecă îți pătrunde în suflet o părțică din greutatea secolelor, ce apasă mormântul.

Mormântul Rachel e foarte venerat atât de evrei cât și de creștini și musulmani.

Prin împrejurimi solurile foar-

te fertile și nu găsești de cât terenuri cultivate și grădini imense de măslini și smochini.

De la mormântul Rachel drumul se bifurcă: cel din dreapta duce la Hebron, vechiul oraș unde se află mormântul lui Abraham, iar cel din stânga duce la Betleem.

(Va urma).

Viața artistică și literară

Teatrul Național s'a bucurat de o mare cinste. D-l Herz și-a retras *Cuceritorul* din cartonașul teatrului Național și a dat fuga la teatrul modern. Și totmai aci stă ciuștea făcând Teatrului Național, nu fiindcă piesa cea mai nouă a d-lui Herz e mai slabă, ca cele originale reprezentate la Național și nici că e mai puțin originală ca celelalte, dar fiindcă piesa d-lui Herz, a pretențiosului și irezistibilului autor dramatic de Cuceritor este de o minime valoare literară.

E curioasă poate afirmarea, că o piesă care place, e bisată, aplaudată cerută de lume să fie din nou pusă pe afiș, nu-î e piesă. De sigur, *Cuceritorul* e o piesă bună, ca toate piesele d-lui Herz, alcătuită din clișee, din jocuri de cuvinte, din observații unii futile, din tot ce opate fi mai frivol într-o minte, care savurează numai cancanuri. *Cuceritorul* are efecte scenice deosebite, dar încercați să citiți volumul, luați pagină cu pagină, munciți-vă cât veți voi și rezultatul se știe: vorbe... vorbe... vorbe multe și învinși de zădărnice.

D-l Herz n'aduce nimic nou, nici tipuri vii, care să se miște în virtutea unor stări sufletesti delerioase, care să și hotărăască mișcările pe temeiul unor frământări motivate de elaborarea unor conștinți, care știu ce vor. Nu e un fel de cinematografiere verbulă a conversațiilor de bucurie dintr-o anumită societate, care poate fi și la București și la Constantinopol și la Moscova, aceeași.

Noi recomandăm lectorii generale *Cuceritorul*.

A *cui e vina?* de Emil Nicolae și M. Mora s'a jucat la Teatrul Național, s'a jucat bine și a plăcut.

Autorii pot să aibă o deplină satisfacție, nu că piesa lor a avut succes, dar că în *A cui e vina?* au încercat și au isbit să atingă o problemă socială, căutarea paternității. Această temă a fost totdeauna un motiv de manifestări dramatice, atât în viață, cât și în producțiile literare. Uae ori în viață, s'a-ii petrecut sub meblul copiilor veniți pe lume din „vina” nevinovăției mamelor, drame într'adevăr s'gduioare. Și dacă autorii au imprumutat acest subiect pentru teatru, e totmai că aveai puțină să desfășoare toată acțiunea sentimentălității celei mai puternice și mai intensive.

Problema aceasta a căutării paternității n'a fost încă rezolvată din punct de vedere juridic și continuă să fie un mobil de drame pasionale, ca și de piese dramatice. Mai puțin ca ori unde se poate rezolvi problema în teatru: dar aici de sigur, niște autori dibaci, cari văd problema în tot adăneul ei, ferindu-se mai ales de melodramă, pot să sugereze idei și sentimente de înaltă artă și de splendidă morală.

Și a *cui e vina?* are meritul acestor personaje sunt vii, trăiesc fie care clipă cu intensitate, vorbesc și acționează prin ele înșile, nu sub bagheta autorilor, care așa au vrut să fie cutare personaj.

Credem, că această piesă este una dintre cele ce pot să fixeze valoarea nu numai a unor autori, dar poate să stabilească și măsura preocupărilor sociale și artistice dintr-o epocă.

Încă o piesă originală, la Național, „*Calvarul*”, de Maria dr. Hamat.

Bart.

Maurice Maeterlinck, romanticul cugețător al morții, s'a înscris în rândul voluntarilor cari luptă pe frontul franco-belgo-german.

Istoria ne vorbește și de alți scriitori mari, cari au luptat pentru cauzele mari ale neamurilor nedreptățite și între acești mari luptători se pronunță Lord Byron care a lăzminat începutul trecutului secol cu lumina geniului său.

Desigur, numai complexitatea acestor suflete mari poate duce la forme deosebite de manifestare în momentele mari ale omenirii. În lumea scriitorilor noștri însă — și nu vorbesc decât de tinerii cari ne dau prea puține excepțiuni fericite — săpânește un fel de apărare grea care poate fi luată drept înțelepciune prudentă chiar când n'ar putea să fie decât o întesă negațiune a vieții eroice și morale.

Se anunță că luna viitoare vor începe reprezentațiile Operei române. Avem însă cuvinte de nemulțumire pentru chipul cum își înțeleg misiunea conducătorii ei. Ni se spune acumă că artiștii n'ar fi prea mulțumii de tratamentul lor și sunt mulți cari posedă de pe acum repertoriul operelor ce se vor cânta. Conducătorii operei ar trebui să înțeleagă că rostul acestei instituții, dacă e vorba de trăinicie sigură în timp, e să reamense frumosul tuturor artelor sub un singur sceptru.

Or, atitudinea lor față de artiștii mici ca și mari nu trebuie să fie o discordanță în frumescul concert general.

Donnul Radovici a fost rechemat la Teatrul Național și numit societate d. I. Achizițiunea e bine făcută și distincțiunea ni se pare meritată.

Acest artist puternic în interpretarea pieselor nordice, va aduce pe scena primului nostru teatru valoarea talentului său, a jocului firesc și nesilit, și să facă ca lume multă să vină la acest teatru în cursul stagiunii acesteia.

În „*Prăbușirea tărnuitor*”, scriitorul Ion Chiru-Nanov ne fătășează povestirea simbolică a războiului de azi. Cartea pare să fie interesantă și copiii o vor citi cu foarte multă plăcere. Ea impresionează și pe iubitorii literaturii dacă nu prin farmecul povestirii, care pare pe alocura artificială, cel puțin prin naivitatea ei. Se poate ca d. Chiru-Nanov să fie profetic în povestirea sa. Ni se pare însă că în genul lui Andersen nu va isbiti niciodată și nici de genul basmelor nu se poate apropia.

D. Chiru-Nanov rămâne însă răscolitorul sufletului și această calitate nimeni nu i-o poate răpi pentru că acest scriitor, după cum am spus-o și altă dată, știe să vadă ca un minunat observator.

D. Octav Mizar a dat publicului operele complete ale filosofului Conta. Înțelegerea aceasta este nobilă și îi atrage d-lui Mizar laudele tuturor.

Credem însă că nu e destul de complex în biografia marelui cugețător pentru că scrisorile Mariei Bălușescu nu sunt singurele izvoare care ne pot spune adevărul despre Conta.

D-sa ar fi putut găsi în București și alte izvoare despre activitatea lui Conta ca ministru al școalelor. Activitatea aceasta e destul de bogată în fapte luminoase.

Oricum însă, cartea e foarte interesantă iar gestul autorului ei e foarte frumos.

vorba să-și înceapă activitatea la tei ceputul iernii.

Sunt însă și împrejurările din afară care au împiedicat pe meșterul Castaldi să recruteze elementele necesare acestei orchestre.

E trist că din pricina evenimentelor, înfăptuirile mari nu pot lua ființă atunci când se simte adânc nevoia lor.

I. Iliescu

Sacul cu glume

În vremea asta de barbară scunpire a chirilor, un doritor găsește un apartament ca val de lume, care totuși i se pare acceptabil. Întreabă de preț pe eucoana proprietăreasa. Aceasta îi răspunde zâmbind drăgălaș:

— O mie de lei, domnule.
— Bine, fie răspunde inchiștorul, cu condițiunea însă ca la anul să nu-mi mărești chiria.
— Atuncea, să fie o mie cincisute, domnule, îi răspunde proprietăreasa zâmbind și mai drăgălaș.

Un reporter vestit, întors din Londra unde a asistat la înrolările pentru război, povestește:

— Piata cea mare a marelui oraș era plină de lume. La apelul făcut de ofițeri, să mă credeți că nici unul n'a răspuns: da.
— Nu se poate, nu se poate! protestează ascultătorii mirați.
— Mă rog, dar când v'am spus că nu răspundeau: da, pot să vă afirm că nu ziceau nici: ba.
— Apoi atunci tăceau.
— Ba nu, ei ziceau: yes.

Drăgălași între bune prietene:
— Ce mai faci, dragă? zice una.
Cum te-ai schimbat de un an de când nu te-am văzut. Ai îmbătrănit, așa că nu te-ai fi cunoscut.
— Ba eu te-am cunoscut îndată ce te-am văzut și știți după ce? După părârie; e tot aia pe care o purtai și acumă doi ani, nu e așa?

Copilul n'a fost cuminte și tatăl său, un poet cu reputație, îi aplică o corecție la partea de jos ca să-i vie minte la partea de sus, la cap.

Plângând, micul bătuț îi zice:
— Lasă, tată, dacă e așa: să mai treacă vre-o câțiva ani și apoi o să vezi tu...

— Ce o să văz, obraznicule? Ce ai să faci peste câțiva ani?

Copilul, și mai mândros, îi răspunde după o pauză amenințătoare:
— Am să mă fac critic!

Din darea de seamă a unui dispronunțat la Cameră:

„Studiile la care mi-am închinat mintea (ilaritate) neînsemnatul meu talent (aprobări)...

La un fotograf se prezintă un domn vesel, rumen și grăsuțiu să se fotografieze. Așezat însă înaintea aparaturii, își lungeste gâtul, își sugă obrazii și se încuruntă.

— Ce faci, domnule? îi observă fotografu. Fă bine și ia-ți altă atitudine, și zâmbește, te rog...

— Nu, nu, îi răspunde acesta. Fotografiază-mă așa cum vreau eu, căci trebuie să trimet fotografia nevastă, care, dacă m'o vedea vesel și gras cum sunt, pleacă dela moșie, unde este, și se întoarce numai decât acasă.

Notele unui debitor:

— „Am constatat că datornicii sunt oameni foarte bine educați și politicoși, iar creditorii nu: Acestia, în adevăr, îi cer banii cu arroganță, cu pretențiuni injurioase, cu amenințări, pe când datornicii vorbesc blând, cu glas dulce, cu atențiuni respectuoase”.

— „Unul din avantajele mari al datornicilor este că-și asculte vederăa. Te face să recunoști pe creditor de departe”.

Salvatore Farina

Valetul de Pică

— URMARE —

— Iacă, frate, cum se'nemeri; nici mie nu mi-e somn, nici eu n'o să dorm. Cred că n'o să-ți pară rău dacă te-oi'nsoți și eu!... Cât despre înscrisul de care zici, nu e atâta grabă câtă îți închi-pesti. Și era apoi un lucru care se face numai decât: patru volve pe o coală de hârtie timbrată și s'a încheiat toată socoteala... Dacă ar mai fi acum deschis un debit de tutun, am isprăvi îndată. Dar așa, s'o lăsăm până mâine, să mai avem răbdare până atunci. Și, ia ascultă, nu vrei să intrăm într'o cafenea, să luăm o ceașcă de lapte cald? Face bine laptele cald după o noapte de nesomn. Plătesc eu, scintelege, pentru că dacă nu mă'nșel...

Intunericul nu-l lasă pe Donato să vadă privirea ce-i aruncă tovarășul său, de sus în jos, c'un ochi numai, dar o ghi-cește, precum ghi-cește și cellalt că studentul s'a roșit.

— Mă rog, nu ai de ce să te roșești. D-ta ai pierdut tot ce aveai și nu mai ai nici un ban, dar sunt eu aici lângă d-ta. Spune-mi ce-ți trebuie pentru nevoile cele mai neapărate și o să încheiem o socoteală singură peste tot...

Bat ceasurile 3 când d-l Asdrubale împinge, c'o ușoară, violentă, pe tânăr în cafeneaua găril.

Nu e nimeni, afară de doi chelneri și un cotoiș mare care dormitează.

Văzându-se iarăși față în față cu protivnicul lui, cu vrăjmasul lui, Donato simte o clocoteală de mânie, o amărăciune adâncă, o suferință nespusă. Fața aceea uscățivă, ochiul acela care clipește mereu, buza aceea care surâde și pare că rânjește, surtucul acela închis până sus ca o casă de hani după ce s'a pus în raturile ei o avere întreagă, glasul acela monoton și zornăitor, iscusința aceea provincială... nu mai încape nici o doborâșă, este el: — valetul de pică!

Nu mai cugetă, căci vede mereu stând înaintea-năluca fatală, dar simte o trebuință grozavă să fugă de acel om în care se intrupează vedenia.

Se ridică repede și zice, cu vocea tremurând de silință ce-și dă de a se stăpâni:

— Voiți să rămân singur! Vino mâine și vom face înscrisul ce-ți-am spus.

D-l Asdrubale însă nu pare să bage de seamă pornirea lui și tonul cu care-l vorbește. Apucă pe tânăr de pulpana jachetei și-l silitește să stea pe scaun, hătând cu ceaialtă mână în masă ca să vie un chelner.

— Două cesti cu lapte cald, fierbinte. Precum îți spuneam, scumpe domnule Donato, eu n'am nici o grabă. Peste o oră are să se lumineze de ziuă și, dacă stărnești d-ta, putem să facem înscrisul numai decât. Deocamdată iacă trei sute cincizeci de lei. Ți ajung?... Eu s'a-i însozhez numai ici în catastifal ăsta și sunt ai d-tale...

Atâta neturburare din partea acestui om de afaceri îl năucește de tot pe bietul student. Pentru prima oară își pironeste ochii în față omul nesuferit care se ține de el ca scaful. Acesta însă nici nu clipește sub privirea lui, îi surâde nerozește și stăruiește să-l facă să primească banii ce-i dă.

Subi acea înfățișare de curte-nire și de bună voință, neprefăcută, o grijă și o frică ce nu înșeală nici pe Donato.

— E frică să nu-l scap din mână, se gândește tânărul; n'are încredere în mine.

Și are dreptate, dragul meu. Căci ce frământă altceva acumă mintea ta scriștii decât gândul cum să-l scapi din mână? Nu știți pentru ce, nu știți cum și ce veți face, nu te întinzi cu gândul,

deocamdată, mai departe decât la nevoia momentului, căci intunerecul s'a lăsat peste creierii tăi, dar voința imperioasă, care, precum ai zis-o, te stăpânește, voința d'a rămâne singur, ce e altceva? Căci ce o să faci când vei rămâne singur?

Astfel pare că-i vorbește zâmbetului onest și nătâng și stăruința blajină a d-lui Asdrubale ca să-l facă să primească banii.

Și Donato primește, lea laptele cald, răspunde cu câte un cuvânt scurt la trănănelile tovarășului său, se adâncește cât mai mult poate în intunerecul minții sale ca să caute o idee. N'o găsește. În vârtejul de năluca a-laudala ce-i saltă pe dinaintea ochilor — cărți, bani, debite, surrăsurile blânde ale Constantinii, lacrimile grele ale bătrânului său tată mângâierile duioase ale Mariucei și problemele de mecanică aplicată — nici una nu-l intrupează o gândire lămurită.

Trebuința însă d'a scăpa de săcăiala tovarășului său a luat, încetul cu încetul, caracterul de boală, de furie începe să i se deștepte în minte unele idei smintite de fugă; se gândește la contele de Monte-Cristo, una din puținele reminiscențe romantice din viața lui de citire; se uită împrejur căutând o scăpare; face planuri nesăbuite; se vede fugind în o sută de mii de chipuri, dar în deșert, căci d-l Asdrubale e mereu după el, se ține lipit de călcăiele lui ca o umbră.

Și vremea trece.

— Poftiți, domnilor, trenul pleacă la Sesto, Monza, Seregno, Camerlata se aude d'odată strigând un glas puternic pe prispa găril.

A, iacă, în sfârșit, o idee.

— Plătesc eu, zise Donato ridicându-se repede și apropiindu-se de contuar.

— Ași, răspunse cellalt, e plătit și chiamă la el cu gestul pe chelner.

Dar tânărul nu-l mai ascultă și pornește înainte, ia d'o parte pe cellalt chelner și-i zice încet puindu-l în mână o moacă de cinci lei;

— Un bilet clasa două, pentru Seregno. Iute; restul e pentru tine.

Peste cinci minute după aceea glasul puternic repetă:

— Poftiți, domnilor, trenul pleacă la Sesto, Monza, Seregno, Camerlata!

Și clopotul vestește plecarea. Donato se uită împrejur plin de friguri, ne luând niciodcum seama la d-l Asdrubale, care, pentru a o sută oarea, repetă:

— Ah, urât lucru e jocul! Nu e mulțumit cine pierde, și nu e mulțumit nici cine câștigă. Să mă crezi!

Chelnerul se întoarce. Donato sare în picioare fără să zică un cuvânt, îi ia biletul din mână și se repede pe ușa care-i în față.

Peste două minute sireagul de trăsuri al drumului de fier se mișcă, pleacă... Studentul în matematică răsuflă.

X.

E singur. Poate acumă să străbată cu ochii în prăpastia în care a căzut și să măsoare nemărginirea nenorocirii sale. Dar la ce, cu ce folos?

Toț ce poate să-i spue căința, i-a mai spus și altă dată, și la nimic n'a folosit.

Și atunci, ca și acumă, se află singur, față în față c'o înspăimântătoare vedenie; și atunci, ca și acumă, se văita, în vina sa, nu de ruina sa, ci de durerea zdrobitoare a bietului său tată bătrân, — și la nimic n'a folosit.

Acumă se mai adaugă, la aceeași durere, și moartea celui mai scumpe nădejdiei a sa, o dragoste nemărturisită, dar mare,

uriasă și care este pierdută pentru totdeauna. Și asupra celui îngrămădirii de nenorociri — nenorocire mai mare de cât ori care alta căci îi ia și mângâierea lacrimilor — o neîncredere adâncă în el însuși.

Va mai căuta el, în glasurile naturii, în chipurile ființelor scumpe lui fa aiurările înfrigorate, o hrană amară a muștrării lui de cuget, hrană pe care a mai avut-o în deșert?

Își va mai chinui el mintea repetându-și frasele goale ale conștiinței aceuia care a pățit-o odată și, din aceea pățanie, n'a învățat nimic?

Nu... căci și conștiința amuțește. O tăcere înspăimântătoare se întinde împrejurul sufletului său, iar razele de soare care potopesc câmpia, luminează liniștea moartă a unui suflet care se disprețuește.

Situațiunea lui e lămurită: a jucat și a pierdut. A pierdut pe Constanta, a pierdut stima altora și p'a lui însuși, a pierdut dreptul d'a fi iubit de tată-său și de soră-sa. Pe acestea toate le pusese el în joc, o știa foarte bine, și le-a pierdut. Nu-i mai rămâne nici dreptul d'a muri. Să se ucidă acumă ar fi... să-și plătească prea lesne datorită.

Dimineața e strălucitoare, cerul senin, aerul răcoros și mângâios. Liniștea moartă a sufletului lui Donato se reflectă în ochii lui turburi care se pironesc într'o privire înconștientă. Stăpâni telegrafului Isiraii în prima linie îi trec pe dinainte, fugind nebuni unii după alții; salcâmi de prin garduri. Într'o linie mai depărtată, fug mai încet; copacii mai depărtați, și mai încet; toată lumina se mișcă; numai orizonturile stau neclintite, iar vârurile muntților, c'o mișcare opusă, pare că-l urmează pe el în călătoria lui.

Astfel fuge timpul de față, dar tot așa nu se putem deslipi de timpul nostru trecut, de trecutul care se ține după noi, de viitorul care ne așteaptă.

Odată, de două, de trei ori trenul s'a oprit; în sfârșit, după cunoscutul fiier răgușit al monstrului care târăște vagoanele, un glas monoton anunță:

— Seregno!

Donato tresare, ese afară repede din vagon și răspunde la invitarea primului flăcăiandru care, pornind din biciu, îi oferă trăsura lui hodorogită. Gloaba care trage la ham, trece ca un fulger prin străzile Seregnoului, apoi își scutură clopoteii prin norii de praful drumului mare.

— Ce face nenorocitul? Ce gând are?

Nici el nu știe. Simte trebuința să fevadă casa în care și-a petrecut vesela copilărie, fie alături, pentru a din urmă oară poate, de aceia pe care-l iubeste, să răsuflă aerul liniștii și al fericii de care acumă nu mai e vrednic, și apoi... Apoi va fugi. Dacă nu mai îi e îngăduit să-și ridice singur viața, se va duce să caute moartea, s'o ceară dela oameni și de la natură.

Trece înainte, se uită la căsuțele țărănilor, la vilele elegante, la fântânilor publice, privește toate acele lucruri cunoscute,

care, în lumina posomorâtă a noii nenorociri, i se par noui și nu tot așa de dragi ca mai înainte. D'a luagul drumului se întâlnește cu țărănce care, cântând cu glas domol, ridică capetele brune din mijlocul supilor cu spice bălane în care le sunt umerii încărcat!... Iacă cel din urmă urcuș, iacă dealul iacă Inverigo cu alcia lui de chiparosi, cu căsutele lui albe, cu clopotnița-i schănteătoare subțirazele soarelui, iacă poteca liniștită umbrită de salcâmi, iacă, în fine...

Donato oprește trăsura, se dă jos, rămâne un moment nemișcat, apoi se îndreptează cu pași înceți și... stă locului în fața zidului împrejmuitor al grădinii tatălui său.

Inima i se bate, aude șgomot de pași, se ascunde căci îi este frică să nu fie văzut. Apoi se apropie, se agată de un colț de cărămidă eșit din zid, stă atârnat pe culme, dă o privire prin grădină și-și dă drumul să eadă iarăși pe pământ cu inima umflată de suspine. Câte lucruri a văzut: casa albă, ferestrele deschise în umbra nepătrunsă încă de soare, alea, chioscul cu zorele, stejarul cel falnic!

Ascultă și i se pare că aude un glas, e al ei... Nu. Sunt două voci cunoscute, a sorii și a Constantinii. Scumpele fături sunt vesele ca și dimineața se-nină care le-a deșteptat din somn, răd... Dacă s'ar urca pe moviță și s'ar apropia de muchia zidului?... Tată-le că se apropie, se depărtează iarăși și iar răd... Dacă ar ști!

A, de astă dată Donato nu se mai poate stăpâni. O lacrimă i se scurge pe obraz și, după dânsa, urmează altele o sută.

Un șgomot de pași răsunând în potecă îl smulge din tihna măhnirii lui. Vrea să fugă, vrea să-și ascundă durerea de curiozitatea prostescă a unui țărănc care trece neapăsător...

E prea târziu, albia d'ară vremea să-și astupe cu mâinile fața udă de lacrimi. Dar trecătorul s'a oprit în loc, nu se duce mai departe și Donato simte privirea-i curioasă ațintindu-se cercetătoare asupra lui.

Atunci se scoală în picioare, se uită înainte și rămâne încremenit. Este el, tot el și, mereu iarăși el: valetul de pică!

(Va urma).



Neuralgii Migrenă
DURERI DE
CAP, DURE-
RILE DE DINȚI

cele mai tari, mai
vies neuralgice,

precum și orice durări provenite din răceală, sunt combătute cu

PASTILELE NEURALGINE JURIST

Un flacon Lei 2.50, o dosă 50 bani.

N.B. — Onor. public e rugat a cere ami balagiul original aci arătat.

